

İMKÂN VARSA İLİM ÖĞRENİN!*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesiran tayyiben mubareken fihi âlâ külli hâlin ve fi-külli hîn... Ve's-salâtü ve'sselâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasîli ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مَنْ يَرَى النَّاسُ
فِيهِ خَيْرًا، وَلَ خَيْرٍ فِيهِ

(الدليمى عن ابن عمر)

RE. 71/12 (Eşeddü'n-nâsi azâben yevme'l-kıyameti, men yera'nnâsu fîhi hayran, ve lâ hayra fîhi.)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Aziz, muhterem ve kıymetli Müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretlerinin selâmı, rahmeti, bereketi, ikramı üzerinize olsun... Allah-u Teâlâ sizleri iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin... Firdevs-i âlâ'sına dahil eylesin, cemaliyle müşerref eylesin...

Peygamber-i Zîşânımız Muhammed-i Mustafa (*aleyhi efdalü'ssalavâti ve ekmelü't-tahiyyâti ve't-teslimât*) Efendimiz Hazretlerinin hadîs-i şerîflerini okumak, izah etmek âdetimizi îfâ etmek üzere toplandık. Rabbimiz Peygamber Efendimiz'in şefaatine nâil eylesin...

Bu dersi yapmadan, hadisleri okumak ve izahını yapmak

vazifemize başlamadan önce evvelâ ve hâssaten Peygamber Efendimiz'in ruh-ı pâkine biz âciz, nâçiz, bîçare günahkâr ümmetlerinden bir hediye-i Kur'âniye olsun diye ve onun cümle âlinin, ashâbının, etbâının, ahabâbının ruhlarına, hassaten sâdât ve meşâyih-i turuk-ı âliyyemizin ervahına hediye olsun diye;

Bu beldeleri fetheden fatihlerin, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; eserinin okuduğumuz Gümüşhaneli Hocamızın, kendisinden feyz aldığımız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hocamızın hâssaten ruhuna hediye olsun diye;

Uzaktan yakından bu dersi dinlemeye gelen siz sevgili ve kıymetli kardeşlerimin geçmişlerinin ruhlarına, bütün Müslüman ecdâd u ceddât, akraba u taallûkatının ruhlarına hediye olsun

diye, mevtamızın ruhları şâd olsun, kabirleri nur dolsun, dereceleri yücelsin, onlardan hoşnut ve razı olsunlar, biz de onların o hallerine sevinelim diye; Rabbimiz Teâlâ Hazretleri bizi hem dünyada hem ahirette bahtiyar eylesin diye; bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım, büyüklerimizin ruhlarına hediye edelim, öyle başlayalım!

.....

a. İçi Başka Dışı Başka Olan Kimse

Okuduğum hadîs-i şerîfler *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli Gümüşhaneli hocamız, Ahmed Ziyaeddin Hazretlerinin cem ve telif eylediği tekkemizin hadis kitabınının 71. sayfasında 12. hadîs-i şerîf ve devamıdır.

Metnini okuduğum hadîs-i şerîf, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet edilmiştir.

Peygamber SAS Hazretleri buyuruyorlar ki:¹

أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، مَنْ يَرَى النَّاسُ
فِيهِ خَيْرًا، وَلَ خَيْرٍ فِيهِ

(الدَّيْلَمِيُّ عَنْ ابْنِ عُمَرَ)

RE. 71/12 (*Eşeddü'n-nâsi azâben yevme'l-kıyâmeti, men yera'n-nâsu fîhi hayran, ve lâ hayra fîhi.*)

¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.361, no:1458; Abdullah ibn-i Ömer A'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.473, no:7485; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IV, s.427, no:3483.

(Eşeddü'n-nâsi azâben yevme'l-kıyâmeh)

“Kıyamet gününde insanların azapça en şiddetli azaba uğrayacak olanları.”

(Men yera'n-nâsu fîhi hayran) “İnsanların ona bakıp da onda bir hayır var sandıkları, hayırlı gördükleri, ama aslında hiç de hayrı olmayan insanlardır. İnsanlar bakıyorlar, onu hayırlı gibi görüyorlar, hayırlı sanıyorlar, (ve lâ hayra fîhi) ama hiçbir hayır yok adamlarda... En büyük azabı bunlar görecekler.”

Bu neden? Adam iyi gibi görünüyor, halk masum görüyor.

“—Mü'minin ferasetinden kork, baktığı zaman o Allah'ın nuruyla bakar.”

Tamam ama halkın hepsi evliyâ değil.

Nâs diyor, yani insanlar, herkes, sade vatandaşlar, iyi niyetli insanlar...

Zaten biz Müslümanlar neyiz? Hüsnü zan etmekle vazifeliyiz. Birisine baktık mı, iyi taraflarını görürüz; kötü tarafını görmek istemeyiz. Görsek saklarız. Saklamak, ifşa etmemek, yaymamak icap ediyor.

Bir kabahatini görsek, kendisine sessizce:

“—Ben sende şöyle bir kusur gördüm, düzelt kardeşim. Bu kusur da kalmasın üzerinde. Allah seni azaplandırmasın, başına bir dert gelmesin ahirette... Ben senin iyiliğini istiyorum.” deriz, veya sabrederiz. Geceleyin kalkarız, ağlarız, onun için dua ederiz:

“—Yâ Rabbi bu kardeşimi kusurlarından kurtar, kalbine yumuşaklık ver, aklına bir ilham ver,

hatasından vazgeçsin, doğru yola gelsin.” diye.

Mü'minin mü'mine gıyabında dua etmesi çok sevaptır, çok güzel bir şeydir. Mü'minlerin böyle yapması lâzım.

Ya gider, “Düzeltil kardeşim bu kusurunu.” diye gizlice kendisine söyler ya da söylemeye vakti, cesareti ve imkânı yoksa geceleyin dua eder veyahut setreder.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:²

مَنْ سَتَرَ عَوْرَةَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ، سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ

(ه. عن ابن عباس)

(Men setera avrete ahîhi'l-müslimi, seta'llâhu avretehû yevme'lkıyâme) “Bir kimse müslüman kardeşinin ayıbını örterse, Allah da kıyamet gününde onun ayıplarını örter; mahşer halkına göstermez, setreder.” buyuruyor. Setretmeyi, örtmeyi, saklamayı, dedikodu yapmamayı tavsiye ediyor.

Biz böyleyiz. Kusur görmek de istemeyiz. Kapatırız gözümüzü, görmezlikten, bilmezlikten, duymazlıktan geliriz. Başkasının işlerini karıştırmayız, kirlî çamaşırlarını ortaya dökmek istemeyiz. Mü'minin vasfı böyledir, böyle olması lazım.

² İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VII, s.440, no:2536; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.248, no:6381; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.253, no:2797; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.373, no:22383.

Amma adam aktör, sahtekâr, adam Müslümanların bu halini biliyor; tavırlar, edalar, pozlar, neler neler. Millet onu iyi bir şey, matah sanıyor; hürmet ediyor, hayırlı görüyor. Ama müraî, sahtekâr olduğundan aslında hayırlı değil. İşte bunlar en büyük azabı görecek. Yani müraî, riyakâr olduğundan, içi başka dışı başka olduğundan, hayırsız olduğu halde hayırlıymış gibi görüldüğünden dolayı. Hiç olmazsa kusurunu bil, git bir köşeye ağla. Ne o yani, ne oluyorsun?

Ama insanoğlu maalesef böyle yapmıyor. Şeytan var ya, şeytan. Bir de nefis var. Şeytan da, nefis de düşman; insanoğlu kendisinin methedilmesinden memnun oluyor, koltukları kabarıyor;

“—Söyle söyle, hoşuma gidiyor. Oh kemiklerim ısındı, rahat ettim.” diye methedilmek hoşuna gider. Halbuki bir insanı yüzüne karşı methetmek doğru değil. Peygamber Efendimiz diyor ki:

“—Sizi yüzünüze karşı metheden insanın yüzüne toprak saçın!” Alın toprak, yüzüne saçın. Yani yüz vermeyin demek. Böyle konuşturmayın!

“—Estağfirullah, rica ederim, lütfen.”

Bir arkadaş vardı;

“—Acı bana!” derdi.

Yani birisi bir adamı methederse;

“—Mahvediyorsun beni, kerem eyle, acı.” derdi. Halbuki methediyor ama, neden mahvediyor?

Övüldüğü zaman insanın nefsi kabarır, hoşuna

gider, Allah sevmez; Allah sevmeyince de mahvolur insan. Müslüman'ın ahlâkı böyledir.

İnsanoğlunun methedilmek arzusu, kendisini başkasına beğendirme hevesi vardır içinde.

Neden taranıyorsun aynanın karşısında? Neden süsleniyorsun? Neden kız bağıyor anasına, karşı geliyor:

“—Vallaha da billaha da bunu giymem!”

“—Niye giymiyorsun kız?”

“—Utanırım insanlardan.”

Babası bir elbise alıyor, getiriyor çocuğa;

“—Giymem ben bunu.”

Niye?

Modası geçmiş. Babası bilmiyor, gençlik modalarını ne bilsin babası. Babası gidiyor bir elbise alıyor; çocuk beğenmez.

“—Böyle pijama mı olur? Böyle gömlek mi olur? Böyle pantolon mu olur?” diyor.

Neden?

İnsanoğlu kendisini başkasına sevdirmek, beğendirmek istiyor. Başkasının kendisini beğenmesini istiyor. Herkes böyle ağzı açık ona baktı mı, o da hindi gibi, tavus kuşu gibi kabarıyor, kuyruğunu da [dikecek], dolaşacak. Böyle istiyor, insanın böyle tabiatı var. Ve onun için başkasına karşı süsleniyor.

Halbuki ne lüzum var buna?

O sevgili büyüğümüz, mübarek İbrahim ibn-i Edhem diyor ki:

إذا اشتغل الناس بتزيين الظاهر، فاشتغل أنت

بتزيين الباطن؛

(*İze'steğale'n-nâsü bi-tezyîni'z-zâhiri fe'steğil ente bi-tezyîni'lbâtın*) “İnsanlar dışlarını süslemekle meşgul iken, dışın sevdasına düşmüşken, dışı düzeltmeğe düşmüşken; sen gönlünü, içini süslemeye gayret et.”

Kalbini, gönlünü süslemeye bak, iç âlemin güzel olsun! Çünkü “Allah insanın dışına bakmaz. Allah insanın omuzuna bakmaz, yani omuzundaki rütbeye aldırılmaz, dışının güzelliğine bakmaz, kesesinin içinde para olup olmadığına bakmaz.” demek. Mevkiine, makamına, zâhirine, suretine bakmaz.

Nesine bakar? Kalbine bakar. Allah kalbinin temizliğine, niyetinin güzelliğine ve iç âleminin paklığına bakar. İnsanın içini düzeltmeye çalışması lazım.

Ama millet içini düzeltmeye hiç çalışmaz da dışını düzeltmeye çok çalışıyor. Çünkü dıştaki durumunu insanlar görüyor, ayıplar diye korkuyor. Halbuki içini Allah celle celâlühü görüyor, ondan utanmaz, korkmaz. Bu insanoğlu olarak bizlerin çok yanlış bir düşünce tarzı.

Ama evliyâullah öyle yapmamışlar, dışa aldırmamışlar; Allah'ın nazargâhı olan gönlünü güzelleştirmeye çalışmışlar. Hatta Süfyân- ı Sevrî –hoşuma gidiyor, mezhep imamı; kendisi mezhep kurmuş, fakih adam; mübarek, büyük zat, muhterem, büyük adam— giymiş hırkasını

çıkılmış dışarıya... Işıktaki birisi görmüş;

“—Es-selamu aleyküm efendim.”

“— Ve aleyküm selâm.”

“—Üstadım kusura bakmayın, hırkanızı ters giymişsiniz.”

demiş.

Karanlıkta, ışık yok, hırkayı, ters geçirmiş sırtına. Şöyle bir bakmış, hakikaten hırka ters, aldırılmamış:

“—Ben bu hırkayı Allah rızası için giydim, Allah rızası için giydim ama ters giymişim, olsun. Allah rızası için giydiğim hırkayı kul rızası için çıkartmam.” demiş.

Sözün güzelliğine bak. Yani senin hoşuna gidecek diye bunu çevirmem; varsın eski olsun, varsın başka olsun.

Ben öyle bir arkadaş hatırlıyorum; bir çorabı başka renk, diğer çorabı başka renk giydi. Aldırmıyor. Ne olacak.

Çorap niçin giyiliyor? Fiyaka için mi, ayaklar üşümesin diye mi? Üşümesin diye. Bir çorap pabucuna bir giyiyor oradan, bir çorap ötekisinden bulmuş, onu giyiyor. Ötekiler delik, delik giyeceğine farklı giyiyor.

İşte insan Allah'ın has kulu oldu mu; kulların iltifatına aldırılmaz, Allah'ın rızasını düşünür. Doğru olan budur. İnsan bunu böyle yapmayıp da eğri olan yolu tercih ederse, Allah'ın nazargâhı olan kalbine aldırılmaz. İçi fitne fesat, kötü fikirler dolu, ahlâkı fena, kalbi kapkara, kaskatı;

içini dışını süslüyor, millete poz veriyor, edalar, sadalar, saltanatlar, tantanalar... Adamda hiçbir hayır yok. Seni müraî seni! Allah işte onu âhirette en büyük azapla azaplandırarak.

Bu hadisten çıkacak ders nedir?

Kalbimizi Allah'ın rızasına uygun bir kalp haline getirelim. İçimizdeki düşüncelere, fikirlere, niyetlere dikkat edelim. Niyetimiz kötüyse, kendimizi ayıplayalım:

“—Ya utanmıyor musun, bu ne biçim niyet?” diyelim. İçimizde kötü bir fikir olunca diyelim ki:

“—Utanmıyor musun, bu ne biçim fikir, içine nasıl sokarsın bu fikri?”

İçinde bir kötü ahlâk varsa:

“—Bu ne kötü ahlâk, niye atmıyorsun bunu hâlâ içinden?” diye kendi kendimize telkin yapalım. İç âlemimizi güzelleştirmeye, nurlandırmaya, zenginleştirmeye, Allah'ın sevdiği hâle getirmeye çalışalım. Bu bir.

İkincisi; madem müraîlik, gösterişçilik Allah'ın sevmediği bir

şey; o zaman biz de müraîlik yapmayalım. İnsanlar ister beğensin, ister beğenmesin; Allah yolunda yürüyelim.

“—Şöyle yap.”

“—Utanırım, insanlar ayıplar.”

“—Böyle yap.”

“—Hayır, söyleyemem, utanırım.”

“–Ezan oku.”

“–Utanırım.” “–Kur’an oku.” “–Utanırım.”

“–Kur’an okumaktan, ezan okumaktan utanır mı insan?” “–Sesim güzel değil.”

Senin sesin önemli değil; söylediğin sözlerin mânası önemli.

(*Allahu ekber*) diyorsun, Allah’ın en büyük olduğunu söylüyorsun. (*Hayye ale’s-salâh*) diyorsun, “Ey benim sözümü işiten mü’minler, Allah’ın ibadetine gelin, ibadetinin vakti geldi.” diye insanları Allah’ın yoluna davet ediyorsun. Senin davetini duyup camiye gelenlerin kazandığı sevap gibi sevap kazanacaksın. Sen sesinin güzelliğini, çirkinliğini boş ver; çık minareye, Allah rızası için ezan oku!

Ama insanın yaptığı bir şeyi güzel yapması lazım; usulünü öğrenmesi lazım, harfleri doğru çıkartması vs... Yaptığı şeyi güzel yapmaya da itibar etmeli insan; ama mühim olan niyet. Ona gayret etmeli, riyakârlıktan, gösterişten uzak durmalı.

وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ

(المائدة: ٥٤)

(*Ve lâ yehàfûne levmete lâim*) “Mü’minler öyle kimselerdir ki, hak yolda kınayanın kınamasından korkmazlar.” (Mâide, 5/54)

Mü’min kınayanın kınamasından korkmaz. Müslüman İslâmiyetini yaşarken, Müslümanlığını icrâ ederken, birisi ayıplayacak diye ayıplan-

maktan korkmaz. Ötekiler utansın ayıplanmaktan. Çıplak geziyor, utanmıyor! Haram yiyor, utanmıyor! Edepsizlik yapıyor, Allah'ı inkâr ediyor, münafıklık, fâsıklık yapıyor, günah işliyor, utanmıyor! Asıl onlar utansın. Sen Allah yolunda Allah'ın emrini tutuyorsun, niye utanacaksın?

Farzlara onun için büyükler: “—Farzlar aşikâre yapılır.” demişlerdir.

Namaz vakti geldi, namaza durursun. Nafile ibadetleri gizli yap, gösteriş yapma. Örnek olsun, ibret olsun diye, kınayanın kınamasından korkmadığı için, birisi ayıplayacaksa bile ayıplamasına aldırmadığı için, aldırmamak gerektiği için farzlar aşikâre yapılır;

b. İlminden Faydalanmayan Alim

Gelelim on üçüncü hadîs-i şerîfe:³

أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعُهُ
عِلْمُهُ

(طص. عد. هب عن أبي هريرة)

RE. 71/13 (*Eşeddü'n-nâse azâben yevme'l-kıyâmeti, âlimün lem yenfa'hu ilmuhû.*)

(*Eşeddü'n-nâse azâben yevme'l-kıyâmeti*)
“Ahirette, kıyâmet gününde insanların yine en çok azap göreceklerinden birisi, (*âlimün*) bir

³ Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.305, no:507; İbn-i Adiy, *Kâmil fîd-Duafâ*, c.V, s.158; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.157; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.187, no:28977; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IV, s.426, no:3482.

bilgin kişidir ki, (*lem yenfa'hu ilmühû*) ilmi ona fayda vermemiş. İlmi varmış, alimmiş ama; alimce yaşamamış, ilmi ona fayda vermemiş. En büyük azabı bu görecek.”

Neden?

Allah'ın rızası nedir, haram nedir, sevap nedir, biliyordu ama yapmadı, ilmi kendisine fayda vermedi. Bildiği halde, haramlardan kaçmadığı için; bildiği halde, sevapları, Allah'ın emirlerini tutmadığı, işlemediği için en büyük azabı görecek.

“—Vay sen misin o, bilip bilip de yine bile bile o günahları işleyen? Sen misin o, bile bile Allah'ın emirlerini yapmayıp âsi olan? Gel bakalım!” diye he.

Onun için, İslâm'da alimlik çok kıymetli bir sıfattır. Ahiret mertebesi çok yüksektir. Alimin derecesi şehidlerden de yüksektir. İlim öğrenmek, Allah yolunda cihad etmekten de üstündür. Onun için Osmanlı, “Bunlar ilim öğreniyor diye, onun mertebesi daha yüksek diye, medrese talebesini askere almamış.

Ama ilmin kıymeti, ilmiyle amel olduğu zamandır. Yoksa adamın devrilmiş kütüphane gibi aklında bir sürü bilgi var ama; hayatında bilgisinin eseri yok, İslâm'a göre yaşantısı yok, amel-i sâlihi yok, fısk u fücûru var, günah da tonla... Böyle bir alimin kıymeti yok.

Böyle alimlerin çok çirkin bir durumda olduğunu beyan için Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'inde neye benzetiyor biliyor musunuz? Merkebe benzetiyor.

Bi'smi'llahi'r-rahmâni'r-rahîm:

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ
الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَثْقَارًا

(الجمعة:٥)

(*Meselü'llezîne hummilü't-tevrâte sümme lem yahmilûhâ*) “Kendilerine Tevrat indirildiği halde, onun ahkâmı kendilerine yükletildiği halde, onunla amel etmeyen insanlar... Tevrat ile amel etmeyen, Tevrat'ın içindeki ahkâmı tatbik etmeyen, yan çizen kimseler, (*kemeseli'l-himâri yahmilü esfârâ*) bir merkebe benzerler ki, eşek sırtına kitaplar yükletilmiş, sırtında kitap var yük olarak ama, kendisi merkep; insan olamamış yâni.” (Cuma, 62/5)

Allah'ın o indirdiği kitabı okumuşlar ama, içinde ne yazdığı hakkında mâlumat sahibiler ama, yapmıyorlar, tutmuyorlar, Allah'ı dinlemiyorlar, Allah'ın emrini uygulamıyorlar.

Bunlar neye benzer? (*Kemeseli'l-hımâr*) “Eşeğe benzer bunlar.”

Nasıl eşek? (*Yahmilu esfârâ*) “Kitap taşıyan, üstüne kitap yükletilmiş sırtında kitap taşıyan merkeplere benzer.” Sırtına sandıkları koymuşlar, paketleri büyük, içinde kitaplar var ama, onun sırtında taşıdığı şeyin kitap olması, içinde güzel ilim olması onun merkepliğini izale etmiyor. Merkep olarak taşıyor, işte o kadar. Merkepliği geçmemiş. Ona benzetiyor.

(*Bi'se meselü'l-kavmi'llezîne kezzebû bi-*

âyâti'llâh) “Allah’ın âyetlerini yalanlayan insanlar için bu ne kadar kötü bir misaldir.” diyor Allah. Hakikaten kötü. Amennâ ve saddaknâ. Elbet böyle bir durumda olmak kötü.

Onun için, İslâm’da insan âlim olacak; ilim öğrenecek, talebe olacak, okuyacak okuyacak, alim olacak. Hem okurken, öğrendiği zamanda, hem de alim, bilgili olduğu zaman da bilgisine göre yaşayacak, bilgisini uygulayacak, tatbik edecek. Öğrendiğini, duyduğunu yapacak.

Siz burada bir hadis duyuyorsanız, bir kitapta bir şey okumuşsanız, takvimin yaprağında bir şey gördüyseniz uygulayacaksınız. Bilen, bildiğini uygulayacak. Uygulamazsa vebal altında kalır. Bildiğini tatbik edecek. Bir de, tatbik edecek de, niyeti iyi olacak. İyi niyetli olacak, iyi niyetle tatbik edecek.

Bir de niyeti Peygamber Efendimiz’in sünnetine uygun olacak. Misalle anlatmak gerekirse:

Diyelim bir adam veya bir kadın zamanımızda, sevap işlemek istiyor. Geçmişlerinin ruhu için, veya hastasının şifa bulması için cömertliğ cûşa gelmiş, geliyor bakkaldan, kırk-elli tane mum alıyor,

götürüyor falanca babanın, filanca türbenin camına mumları yakıyor.

“—Oh, tamam rahatladım.”

“—Ne yaptın sen şimdi?

“—İşte Allah’ın hoşuna gidecek, iyi niyetle bir şey yaptım.”

Çok memnun, niyeti de iyi. Ama yaptığı şey sünnete uygun değil. İslâm'da böyle bir şey yok.

Götürüp de kabirde kandil yakmak, mum yakmak var mı? Yok.

Nereden gelmiş bu? Hıristiyanlardan gelmiş, yayılmış bir âdet...

Ölünün nuru ibadetidir, kıldığı namazdır, hay ru hasenâtıdır, senin ona gönderdiğin Kur'ân-ı Kerîm'dir, Fâtiha'dır, vs...

Bir ölüye yapılabilecek en iyi yardım nedir?

Onun için Fâtiha okumaktır; kazık gibi ayakta durmak değil. “—Mum yaktın, türbenin camının önünü aydınlattın, ne olacak?

Hiçbir şey olmaz! Hem de sünnete aykırı olduğundan günaha bile girer insan. Demek ki insan bir şey yaptığında, iyi niyetli ama yaptığı şey de Allah'ın dinine, Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîfine uygun olacak.

İnsan âlim olacak, bir. Cahil olmak yok; alim olacak, ilim öğrenecek. İlmini uygulayacak. Kafasında kalıp da hayatına geçmemiş, dudağında, fakat kalbine inmemiş. Öyle şey olmaz! İlmini uygulayacak, yaşayacak.

İyi bir Müslüman mısınız? Tamam, Müslümanım. Müslüman âlim misin? Tamam, o halde İslâm'ı yaşa.

İslâm'ı yaşamıyor. Allah “Başını ört!” demiş, cadaloz seninle mücadele ediyor.

“—Ben senden daha iyi Müslüman'ım.”

“—Peki başını niye örtmüyorsun?”

“—Allah benim kalbime bakar, kalbim temiz.”

Kalbine de bakar, saçına da. Çünkü kadınların saçlarını, başlarını örtmesini emretmiş olduğundan, sen başını açtığın zaman, senin saçını açmandan, başını açmandan dolayı hışımla, gazapla bakar. Bir de o tarafı var.

“—Bu kadın niye benim sözümü dinlemiyor?” diye gazapla bakar.

Gazaba uğrar insan. Onun için, ne yapacak? Yaptığı şeyin

Allah’ın dinine uygun olmasına dikkat edecek insan. “—Kalbim temiz.”

Tamam, kalbin de temiz olsun ama işin de Allah’ın rızasına, emrine uygun olsun.

Askerlik yapanlar bilirler; bir düğmesini açsın bakalım asker. Açamaz. Yağmur yağıyor, parka giyiyor, öyle keyfî değil.

Komutan “Parka giyin” dediği zaman herkes parka giyer.

“—Bugün parka giyilmeyecek!” dediği zaman, iliklerine kadar ıslansa parka giyemez.

“—Yat aşağı!” dediği zaman yatacak.

“—Yok ben şimdi buraya yatmayayım, önümde biraz çamur var. Çamurlu yer geçsin, çimenli yer gelsin, orada yatayım.”

“—Gel bakalım buraya!”

Bir güzel pataklar komutanlar onu. “—Niye?”

Yat dediği zaman yatacak. “—Çamurlu?”

Çamurun içine yatacak. Söz dinleyecek.

Askerlikte söz dinlemek var da, bir üstündeki rütbelerin sözünü, bir yıldızı fazlanın, bir pırpırını fazlanın sözünü dinlemek var da, Allah'ın koca Peygamberini, kâinatın sahibi, hâlıkı Allahu Teâlâ Hazretleri dinlemek yok mu? Ne biçim Müslümansın sen?

“—Müslümanım.”

Tamam, o zaman Müslümanlığın hayatında görünsün, yaşayışında belli olsun. Baktığıım zaman ben senin Müslüman olduğunu bileyim. Ne bileyim; Müslüman mısın değil misin? Saçın açık, başın açık, dudağın boyalı... Veya adamsan; grand tuvalet giyinmişsin, kravatın var, tıraşın tamam, Clark Gable gibi... artistler gibi.

Sen Amerikalı mısın? Biraz sarışınsan Avrupalı mısın? Esmer değilsen, ben nereden bileceğim senin nereli olduğunu?

Dışından belli olacak. Müslüman olanın yüzünden aşağı; kılığından, kıyafetinden, davranışından, yemesinden, içmesinden her şeyinden Müslüman olduğu belli olacak. Müslüman haram yemez, kötü iş yapmaz, içki içmez. Her şeyi İslâm'a göre yaşayacak insan.

Yani Müslümansa, Müslümanlığın bilgilerinin uygulaması hayatında görünecek; bir.

Ondan sonra, bunları iyi niyetle uygularken sünnet-i seniyyeye uygun olacak; kendi kafasından bir Müslümanlık icat etmeyecek.

Müslümanlığın yeniden icat edilmesine, keşfedilmesine lüzum yok. Peygamber Efendimiz her şeyi güzelce anlatmış. Herkesin kendine göre

bir Müslümanlık istemiyor.

Radyoda, televizyonda konuşan, ilerici dediğimiz vatandaşlar, çok samimi değil. Bir kısmı tilki, uzun kuyruklu, uzun kulaklı. Neleri var içlerinde ama çoğu samimi değil. Onlara şunları söylememiz lazım;

“—Bak, İslâmiyet senin koyduğun bir şey değil. İslâmiyet, Rasûlullah SAS Efendimiz’in gelip bize öğrettiği bir şey. Bunu ben de değiştiremem, sen de değiştiremezsin. Ben eğer bir tavra, bir şekle girmişsem, ona uymak için girmişim; sen de uymak zorundasın. Allah’ın emrine; ‘Ben Peygamberimizi kabul ediyorum, Allah’ı kabul ediyorum, Kur’an’ı kabul ediyorum.’ deyip de uymamak olur mu? Tezat olur. İnancına zıt olur.”

Hem adam inancına zıt tavır içinde, hem de sen inancına uygun tavır içindeyin diye sana kızıyor, hem de sana düşmanlık besliyor, hem de kendisini daha üstün görüp seninle mücadele ediyor. Tepeden tırnağa hatalısın kardeşim, ben senin nereni düzelteyim?

İlim, irfan diye bir şey yok mu bu memlekette? Akıl, mantık diye bir şey yok mu? Kafanın terazisi yok mu? Ne biçim akıl, ne biçim mantık? Yani bunu computer’e sorsan cevabı çıkar. İslâm’da şu şu varsa, yandın.

“—Falanca adam da ‘Ben Müslümanım.’ diyorsa, şöyle yapması uygun olur mu?

Computer: “—Hayır, olmaz!” der

Neden? Bu buna aykırı bir şey. Bu kadar basit.

Senin computer bozuk mu, virüs mü aldı?

Hem Müslümanım diyor, hem de İslâm'a aykırı iş yapıyor, hem de İslâm'a uygun iş yapanın karşısına çıkıyor, hem de "Ben Müslümanım!" diyor, hem de "Ben senden daha iyi Müslümanım!" diyor.

Ben senin ne tarafını düzelteyim?

Deve gibi her tarafın eğri. Dizin eğri, sırtın eğri, boynun eğri, dudağın eğri, her tarafın eğrilmiş senin! Yamuk olmuşsun. Zift, kapkara kesilmişsin. Akıl var, mantık var.

Bir insan kâfir olabilir, mümkün, kafirler var. Müşrik olabilir, ateist olabilir, gayrimüslim olabilir. Olabiliyor, var. Ama tutarlı olması lazım. Bunun karşısında Müslüman da var, olabilir. Müslümanım dedikten sonra, ateistliği müdafaa etmek, ateistler gibi konuşmak, müşrikler gibi konuşmak, gayrimüslimler gibi konuşmak olmaz. Çünkü mantık dışıdır, saçmadır.

Bilecek ve bildiğini uygulayacak. Uygulamazsa ahirette en çok azap gören onlardır. Bunu sadece "âlim" diyor diye âlimlere özel sanmayın. İlle kavuklu, sarıklı, cübbeli, müftü, şeyhülislâm, vaiz veya profesör sanmayın. Hani alim diye de belli bir rütbe düşünürsünüz.

"—Tamam, benim ismimden geçti gitti, ben kurtuldum." demeyin.

Hepinize gelir bu laf. Çünkü sen bir şey biliyorsan, sen de âlimsin! Bildiğini tatbik etmiyorsan, sen de bilgisini uygulamayan bir âlimsin, sen de bu cezaya uğrayabilirsin.

Anlatabildim mi?

“–Tamam, alim dedi, bana gelmez bu laf, üstümden geçti, falanca profesöre çarptı. Üstümden geçti, filanca müftüye çarptı.”

Öyle şey yok. Sana da gelir.

Neden? Çünkü sen de bir şey biliyorsan, yapmıyorsan, bu hükmün altına giriverirsin. Bildiğini tatbik edeceksin.

Bu zamanın Müslüman’ı ile Peygamber Efendimiz’in zamanının Müslümanları arasındaki en mühim farklardan, sahâbe ile bu zamanın Müslümanları arasında önemli farklardan birisi nedir, biliyor musunuz?

Sahâbe-i kirâm, Peygamber Efendimiz’den ne duyarsa anında tatbik ederdi. Bu zamanın Müslüman’ı, aynı şeyi kırk defa duyuyor, yine yapmıyor. Kulağının üstüne yatıyor, es geçiyor, vız geliyor.

“–Yahu sana Allah’ın emrini söylemedim mi?”

“–Söyledin.”

“–İnanmıyor musun?”

“–İnanıyorum.”

“–Niye uygulamıyorsun?”

Umursamıyor, uygulamıyor. Böyle şey olmaz. Bildiğini uygulayacak.

Sahabeden ikisi ortak, hurma bahçesinin sahipleri. Su çekmek, sulamak, budamak, toplamak, kurutmak lazım, bahçenin işleri var. Nöbetleşmişler. Diyorlar ki;

“—Bir gün sen git Rasûlullah’ın mescidine, bir gün ben gideyim.”

Bir gün bir arkadaşını gönderiyor, kendisi bahçede çalışıyor. Akşam oturuyorlar, soruyor:

“—Rasûlullah ne söyledi?”

Dinliyor o da. Ertesi gün o gidiyor, ötekisi çalışıyor. O ona soruyor:

“—Bugün Rasûlullah’ın mescidinde neler oldu, neler söylendi?”

Hemen uyguluyorlar.

“—İçki yasak! Bundan sonra içki içmek yok.”

Herkes küplerini sokağa boşaltıyor; Medine’nin sokaklarından sel gibi meşrubat, yani içki akıyor.

Neden?

Emir geldi, yasak oldu, bitti

“—Rasûlullah’tan haber geldi, şöyle olacak.”

“—Baş üstüne.” diyorlar, yapıyorlar.

Bu zamanın Müslüman’ı, özellikle biz Türkiyeli Müslümanlar duyarız, duyarız... Cebin biri delik, hiçbir şey olmaz. Uygulama yok.

Bu yalan mı söylüyor? Haksız mı? Hayır!

Söyledikleri söz yanlış mı? Hayır! Niye tatbik etmiyorsun?

Öyle alıştırmış. Yani bilse, duyulup da tatbik etmemeye alıştırmış. Çok yanlış, çok tehlikeli.

İşte bu hadisin okuna muhatap, hedef olur insan. O ok gelir, onun kalbine saplanır;

cezasını, belasını bulur.

Yok! Bir söz kâfi gelecek. Bittik biz hocalar, sesimiz kesildi. Anlatıyoruz, anlatıyoruz; millet dinlemiyor. Söylüyoruz, söylüyoruz; uygulamıyor. Halbuki, bir defa dinlese, uygulasa, kurtulacak. Ama uygulamıyor.

“—Zamanı var hocam. Tamam hocam. Haklısın hocam. Yapacağım hocam.”

“—İstikbalde, ileride yapacağım.” diyor.

c. Fırsat Varken İlim Öğrenin!

On dördüncü hadîs-i şerîf:

Enes RA’dan İbn-i Asâkir rivayet eylemiş bu hadîs-i şerîfi. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

أَشَدُّ النَّاسِ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، رَجُلٌ أَمَكْنَهُ
طَلَبُ الْعِلْمِ فِي الدُّنْيَا، فَلَمْ يَطْلُبْهُ، وَرَجُلٌ عَلَّمَ
عِلْمًا، فَاَنْتَفَعَ بِهِ مَنْ سَمِعَهُ مِنْهُ دُونَهُ

(كر. عن أنس)

RE. 71/14 (*Eşeddü'n-nâsi hasreten yevme'l-kıyâme, raculün emkenehû talebü'l-ilmi fi'd-dünyâ, felem yatlubhu; ve raculün alleme ilmen fe'ntefea bihî, men semiahu minhu dûnehu.*)

⁴ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.138; Enes ibn-i Mâli RA’dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.138, no:28696; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.IV, s.4523, no:3475.

(Eşeddü'n-nâse hasreten yevme'l-kıyâneh)
“Kıyamet gününde pişmanlığı en şiddetli olacak insan. ‘Hay Allah. Yazıklar olsun, niye yapmadım?’ diye en çok pişmanlık çekecek insan kimdir?”

(Raculün) “Bir adamdır ki, (emkenehû talebü'l-ilmî) ilim öğrenmesi imkânı vardı. (fi'd-dünyâ) dünyadayken; (felem yatlubhu) ilim öğrenmedi. Bu insan kıyamet gününde çok dizini dövecek.”

Efendimiz “adam” diyor ama burada adamdan maksat “kişi” demek. Kadın da öyle. Bir kadın; babası âlim, kendisinin ilim öğrenme imkânı var; öğrenmemiş. Çevresi ilim muhiti, mahallesinde ilim öğreneceği yer var; gitmemiş, öğrenmemiş. Kadın da, kız da, delikanlı da, çocuk da, herkes dahil. Yani adam dediği burada “insanoğlu, âdemoğlu” demek.

İlim öğrenme imkânı vardı da ilim öğrenmedi. İşte kıyamet gününde çok “Ah vah.” diyecek. Çünkü bu öğrenmemesinin çok zararını görecek. İlim öğrenmeye gayret etmek lazım. Böyle cump diye atlamak lazım ilmi öğrenmeye. Fırsatı buldu mu hiç kaçırmamak lazım.

Ankara'dayken Antep'e gitmiştik. Antep'te bir güzel alimle tanıştık, evliya gibi mübarek bir insan. Aldık, Ankara'ya getirdik. Rica ettik:

“—Ankara'ya gelseniz” dedik.

Allah razı olsun geldi, Fıkıh Enstitümüzde ilâhiyatçılara ders okutuyor.

“—Büyük şehirdir, imkân var, okusak.”

Ben vakit bulsam gideceğim, oturacağım,

ilminden dinleyeceğim, istifade edeceğim. Çocuklar nazlı, çocuklar gitmez. Böyle bir alim buldu mu gitmez mi insan? Git, öğren, fırsat bulmuşsun. Ele geçmez.

Sonra, hadîs-i şerîfin devamı ne?

(*Ve raculün*) “Bir adam ki, ahirette çok dizini dövecek, pişman olacak. Adamlardan birisi de, (*alleme ilmen*) kendisi bir şeyler

biliyordu ve birilerine bir şeyler öğretti. (*Fe’ntefea bihî men semiahu minhu*) “Bu ilmi kendisinden dinleyenler o ilmi uyguladılar. İstifade ettiler, sevabı, cenneti, Allah’ın rızasını kazandılar. (*Dûnehû*) Ama o adam kendisi istifade etmedi o ilminden.”

Neden? Başkaları istifade ediyor da kendisi niye istifade etmiyor? Deminki meseleden, kendisi söylediğini uygulamıyor.

Söylediğini uygulamayan alim kime, neye benzer?

Söylediğini uygulamayan insan, muma benzer. Kendisini yakar, etrafı aydınlatır. Kendisi biter, etraf aydınlanır.

Mum ne oluyor? Damla damla bitiyor, küçülüyor, kalmıyor. Böyle kendi ilminden kendisi tatbik etmeyip de sevap kazanamayan, istifade etmeyen alim, etrafı aydınlatan muma benzer; etrafı aydınlatıyor ama kendisi eriyip bitiyor. Onun için, alimlerin hakikleri, gerçek alimler ilmiyle amel olan insanlardır. Kendisi bildiği şeyi önce kendisi uygular, ondan sonra başkasına aktarır.

Bir fıkra vardır, güzeldir, meseleyi iyi açıklıyor diye onu anlatayım. Çocuğun birisine bir acayip huy, hastalık gelmiş. Bal yiyor, başka bir şey yemiyor. “—Evladım, biraz da ekmek ye.” “—Hayır.”

“—Biraz sebze ye.”

“—Hayır.”

“—Biraz turşu ye, ekşi ye.”

“—Hayır.”

Hiçbir şey yemiyor, sadece bal. Sadece tek tip beslenmeyle zayıflamış, zayıflamış, bir deri bir kemik kalmış, ölecek. Bal yiyor, başka bir şey yemiyor. Acayip bir hastalık. Demişler;

“—Bir hocaya götürelim. Falanca yerde bir alim, mübarek bir hocaefendi var, aksakallı, nur yüzlü; ona götürelim!”

Götürmüşler. Demişler ki:

“—Hocaefendi, bu çocuğumuzda bir hastalık var. Sarardı soldu, ölecek, iğne ipliğe döndü. Bir deri bir kemik kaldı, iskelete benzedi. Ölecek bu çocuk. Ne yapsak fayda vermedi.”

“—Neymiş kusuru?”

“—Sadece bal yiyor, başka bir şey yemiyor. Varsa yoksa bal.” Şöyle bakmış çocuğa, onlara. Dua edeceğim ama bu çocuğa, bir hafta sonra getirin.” demiş.

“—Hocam demişler, bu bir haftaya ya çıkar ya çıkmaz. Sallanıyor, ayakta duramıyor, ölecek.”

“—Bir hafta sonra.” demiş.

“—Etme hocam, şimdi ne olur dua et.”

“—Bir hafta sonra...”

Bir hafta sonra çocuğu sedyeyle getirmişler artık, canlı cenaze gibi. Çocuğun gözüne bakmış.

“—Evladım bal yemeden de olur. Bundan sonra bal yeme, öteki yiyecekleri ye. Hadi alın götürün.” demiş.

Çocuk eve gitmiş:

“—Ekmek getirin, süt getirin, yağ getirin.”

Düzeltilmiş, sıhhat bulmuş. Anası babası sevinmişler, herkes memnun. Hocaya gitmişler teşekkür etmeye. Hepsi minnettar, müteşekkîr. Elini öpmüşler,

“—Hocam Allah senden razı olsun. Bir söyledin değişti, hastalığı geçti, iyi insan oldu, sıhhat kazandı. Ama merak ettik, niye geçen hafta demedin bunu?” demişler.

Bir hafta çocuk ya ölseydi yani.

“—Ben de bal yemeyi çok severim. Mutfağa gelirim giderim, bir kaşık bal, bir kaşık bal. Ben de hoca olarak balı çok severim.” demiş. Müslüman tatlıdır, tatlıyı sever. O da balı çok severmiş, hem şifalı:

فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ

(النحل: ٦٨)

(*Fîhi şifâün li'n-nâs*) “Onda insanlar için şifa vardır.” (Nahl, 16/68) buyrulmuş.

“—Ben de balı çok severim. Kendim balı çok severken, mutfağa girip çıkıp kaşıklarken, başkasına ‘Bal yeme!’ demeye Allah’tan utandım.” demiş.

Bir hafta sabretmiş.

“—Canım bal yemek istiyor. Mutfağa gideyim, yiyeyim. Hayır, bir hafta sabrettim. Ondan sonra çocuk gelince, ‘Evladım, bak bal yemeden de oluyor, sen de yeme’ dedim, sözümün tesiri oldu.” demiş.

Belki bu bir fıkradır, belki gerçekten olmuştur ama hakiki âlimler böyledir. Önce kendisi tatbik eder, ondan sonra sözünün tesiri olur. Kendisinin tatbikatı olan âlimin sözünün de tesiri olur, kalbe nüfuz eder, düzelmesine sebep olur insanın.

d. En Kuvvetliniz Kendini Tutabilendir

On beşinci hadîs-i şerîf.

Hazreti Ali Efendimiz RA’dan rivayet edilmiş bu hadîs-i şerîf. Diyor ki Peygamber Efendimiz:⁵

أَشَدُّكُمْ مَنْ غَلَبَ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ وَأَحْلَمَكُمْ مَنْ

عَفَا بَعْدَ الْقُدْرَةِ

(ابن أبي الدنيا في ذم الغضب عن علي)

RE. 71/15 (*Eşeddüküm men galebe nefsehû inde’l-gadab, ve ahlemüküm men afâ ba’del-kudreh.*)

⁵ *Kenzü’l-Ummâl*, c.III, s.519, no:7698; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.IV, s.430, no:3488.

(Eşeddüküm) “Sizin en güçlü kuvvetliniz.” Şiddetliniz, pehlivanlığınız demek. Sizin en güçlü kuvvetliniz kimdir? (Eşeddüküm men galebe nefsehû inde'l-gadab) “Öfkelendiği zaman kendisine hakim olabilir.”

(Ve ahlemüküm) “En halim seliminiz, yumuşakbaşlınız kimdir? (Men afâ ba'de'l-kudreh) Cezalandırmaya, haklamaya gücü yettiği halde hak etmiş olan insanı affedendir.”

İki şey söylüyor. Birisi, kızdığı zaman kendisine hakim olan, en güçlü kuvvetli insan. Neden? Çelik gibi iradesi var. İsterse zayıf olsun, isterse dal gibi olsun, isterse on beş kiloyu taşıyamasın, isterse ihtiyar olsun, isterse başka ne olsun.

Neymiş asıl pehlivanlık, kuvvet? Öfkesini yenen. Öfkelendiği zaman kendisini tutabilen sizin en kuvvetlinizdir.

Tutulmuyor muhterem kardeşlerim! İnsan bazen ufacık bir şeye kızıyor. Şimdi biz araba kullanıyoruz, buraya gelirken giderken, biri yanlış iş yapıyor, basıyoruz kornaya.

Niye böyle yaptın?

Yapmış işte canım. Öfkeleniyor insan. Öfkelenmemek lazım. Peygamber Efendimiz “öfkelenmeyin” diyor. Veyahut bir başkası bir şey söylüyor, bir şey yapıyor; sinirleniveriyoruz. “Kardeşim, rica ediyoruz, şöyle yapsana.”

Halbuki nasıl olmak lazım?

Yumuşacık olmak, sinirlenmemek, kızmamak, halim selim olmak lazım. Sertliği yumuşaklıkla, kötülüğü iyilikle karşılamak lazım. Kavgaya o

zaman söner, o zaman ara düzelir. Yoksa o bağırır, sen bağırırsan kavga çıkar. Kavga hınç olduğu zaman çıkıyor.

Gazap, öfke dediğimiz şey şeytandandır. Şeytan insanın basıyor damarına, körüklüyor. Artık, adam öfkeleni mi; evde tabaklar uçar, çocuklar bir yere saklansın, kadın gitsin komşuya. Yani bir öfkeleni mi neler oluyor. Ondan sonra pişman oluyor;

“—Hay Allah, öfkeyle, sinirlendim yaptım. Keşke yapmasaydım.”

Ama yaptın işte. Demek ki öfkesine hakim olması lazım.

Efendimiz ne diyor:

“—Sizin en kuvvetliniz, kızdığı zaman öfkesine hakim olandır.” Ne demek yani?

“—Öfkelenmeyin!” demek.

Kızdığınız zaman öfkelenmemeyi öğrenin. Ben öyle söylüyorum, öyle olmanızı istiyorum.

“—En halim seliminiz kimdir?”

Size birisi bir haksızlık yapmış, sizin elinize fırsat geçmiş. Tamam, onu haklayabileceksiniz, ceza verme imkânınız var; ama o zaman affediyorsunuz. İnsanın kendisinin cezalandıramayacağı, kendisinden kuvvetli bir insanı affetmek olmaz ki. İster affet ister affetme, ne yapacaksınız? Hiçbir şey yapamazsın. Ama gücün kuvvetin varken affediyorsan; işte halim selimlik bu. Çocuğu dövebilirsin veya falancayı, hizmetçiyi haklayabilirsin o da hakikaten kabahatli, ama affediyorsun. İşte halimlik bu.

Hilim sıfatı makbul bir sıfattır. Halim insanları Allah seviyor. Bizim halim selim olmamız, öfkelenmememiz lazım. Bu tasavvufî, güzel huylardan birisidir. Gazap, öfkelenmek kötü huylardan birisidir; halim selim olmak, öfkelenmemek, iyi huylardan birisidir.

Bu nasıl olur?

Kolay olmaz, onu söyleyeyim, huylar kolay değişmez. Küçükten öyle yetiştirmek lazım. Bacaksız, çocuğa bakıyorsun, çikolata ikram etti diye anasının, babasının burnundan getiriyor. Yerlere yatıyor, tepiniyor, kumlara, çamurlara bulanıyor. İlle dediği olacak. Bacakları kısa ama anasını, babasını parmağında oynatıyor.

Ey baba, ey anne; bu çocuğu yanlış yetiştirmişsin. Öyle olmaz! Çocukla mâkul konuş, istediği şey mâkul olduğu zaman ver, istediği şey mâkul olmadığı zaman “vermeyeceğim” de, verme. Çatlasa verme ki, o şımarmasın. “Aman çocuğum küçüktür.” şap şup yanaklardan, el bebek gül bebek... Çocuk ne isterse ver, çocuk ne isterse ver. Çocuk ondan sonra asabi oluyor. Hatta sinir krizleri geliyor, kasılıyor, mosmor kesiliyor. Çocuğun terbiyesi yanlış. Küçükten başlar bu. Bir kere öyle yapmayacaksın.

Nasıl yapacaksın?

Mâkul konuşacaksın çocukla. Olacak şeye “Olur”, olmayacak şeye “Olmaz!” diyeceksin. O da senin ciddiyetinden bilecek ve inat etmemeye alışacak.

İkincisi;

“—Artık böyle yetiştiren yetiştirmiş hocam, ben bu hadîs-i şerîfi şimdi duydum, şu anda duydum, yaşıma da şu. Ben ne yapacağım?”

Sen de yavaş yavaş, küçük küçük şeylerde kızmamaya kendini alıştırıcaksın. Küçük küçük affetmeye, cezalandırmaya gücün yettiği halde affetmeye alıştırıcaksın kendini; böyle böyle sonunda o sıfatı kazanıcaksın. Çalışa çalışa oluyor.

e. Abdest Alırken Gözlerinizi İyi Yıkayın!

Sonuncu hadîs-i şerîfe geldik. Bu abdestle ilgili bir hadîs-i şerîf.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

أَشْرَبُوا أَعْيُنَكُمْ مِنَ الْمَاءِ عِنْدَ الْوُضُوءِ، وَلَ
تَنْفُضُوا أَيْدِيَكُمْ، فَإِنَّهَا مَرَاوِحُ الشَّيْطَانِ

(ع. عد. كر. عن أبي هريرة)

RE. 71/16 (*Eşribû a'yünekümü'l-mâe inde'l-vudûi, ve lâ tenfidû eydüküm mine'l-mâi, feinnehâ merâvihu's-şeytân*)

(*Eşribû a'yünekümü'l-mâe inde'l-vudûi*)

“Abdest alırken gözlerinize suyu iyice götürün! Suyu yüzünüze ulaştırdığınız zaman, gözlerinize suyu iyice götürün. Yani suyu iyice içirin gözünüze!” diyor.

⁶ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.265, no:1029; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.307, no:26138; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.13, no:1700.

Eşribû, içirin demek. Gözün kapağı, kirpiği, kenarı, çapağı vardır, biraz kaşın altındadır, içeridedir; alelacele abdest alırken su ulaşmayabilir.

Millet nasıl abdest alıyor?

Ben bazen şadırvanın ucunda bakıyorum, şu kardeşimiz nasıl abdest alıyor. Musluğu açıyor. Yüzüne üç defa suyu savuruyor. Ondan sonra elini yıkamaya geçiyor.

Öyle yüz yıkama olmaz. Avucuna suyu dolduracaksın, gözlerini iyice içireceksin, suyu bütün yüzüne dağıtacaksın. Suyu eline aldığın zaman dirseğinin altından götürüp, dirseğin iki parmak üst tarafından bütün kolunu yıkayacaksın. Ayaklarının yıkanmamış yeri kalmayacak. Topuğunun alt tarafı, elinin zor uzanan tarafı, beri tarafı... dikkat edeceksin. Su iyice varacak yani. Su varmadığı zaman olmaz.

Onun için burada buyuruyor ki:

“—Yüzünüzü yıkarken gözünüze suyu iyice içirin. O kirpik, kapak, açılan, kapanan yerlerde su gitmemiş yer kalmasın.”

Neden? İhtimam etmek lazım. Abdest tamam olmaz. Güzelce yapın bunları.

(*Ve lâ tenfidù eydîküm mine'l-mâi*) “Ve ellerinizi şöyle şöyle silkelemeyin!” Millet bazen silkeler ya. Böyle yapmayın ellerinizi. (*Feinnehâ merâvihu's-şeytân*) “Çünkü bu şeytanın yelpazesidir.” Doğru değil, sen yüzünü, elini yıkamışsın; etrafa saçyorsun, benim üstüme geliyor. Yani böyle bir şekil doğru olmuyor.

Peygamber SAS Efendimiz:

“–Ellerinizi silkelemeyin, bu şeytanın yelpazesidir.” buyuruyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri okuduklarımızı anlayıp amel etmeyi nasib eylesin...

Fâtiha-ı şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
17. 04. 1994 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

